

Een bijzonder grafveld uit de Vroe

Van begin maart tot 10 juni 2022 vinden opgravingen plaats in de toekomstige woonwijk Gelderackers II in Hilverenbeek. Dit gebeurt ter voorbereiding van het bouwrijp maken van het plangebied.

Al in de eerste week van het onderzoek werd een bijzondere vondst gedaan: een goed bewaard grafveld uit de Vroege Middeleeuwen. Het dateert uit de 6e en 7e eeuw na Chr. Archeologen van het ADC uit Amersfoort graven dit grafveld op. Dit doen ze met de hulp van enkele studenten en vrijwilligers van de Heeriklandse Hilverenbeek-Diessen en de Archeologische Werkgemeenschap Nederland (AWN), afdeling Midde-Brabant.

EEN MEROVINGISCH GRAFVELD

De periode van ca. 450 tot 725 na Chr. wordt ook wel de Merovingische tijd genoemd. Het is de periode na de Romeinse overheersing waarin beetje bij beetje deze - grotendeels onontwikkelde - streken opnieuw worden gekoloniseerd. In die tijd regeerde het Merovingische koningshuis over het Frankische Rijk, waartoe ook deze streken behoorden. Archeologen spreken daarom meestal van Merovingische grafvelden.

In 2010 werd in het plangebied al een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. In één van de proefsleuven kwamen toen zes grafkullen aan het licht van overleden mensen die in een kist waren begraven. Er werden ook twee crematiegraven opgegraven. In de Merovingische tijd werden namelijk, net als tegenwoordig, overleden mensen zowel begraven als gecremeerd. De grafkullen zijn destijds niet opgegraven, maar weer toegegraven, wachtend op het moment dat het gebied in zijn geheel kon worden opgegraven.

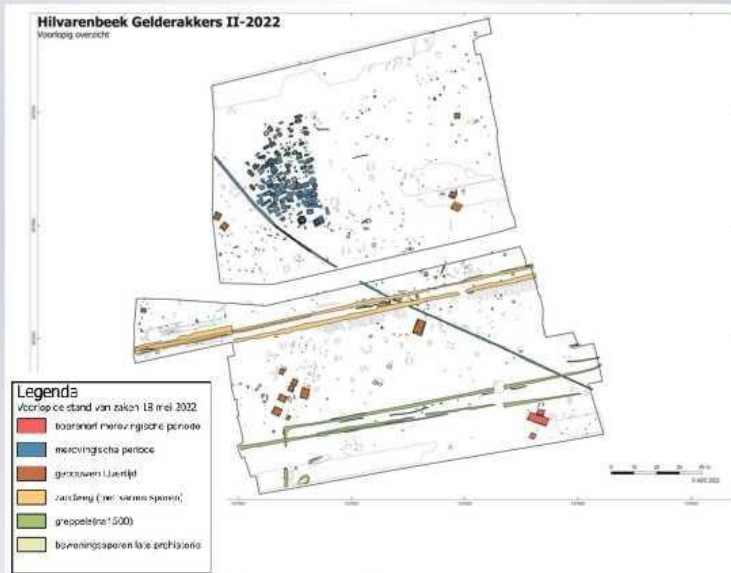
VEEL GROTER DAN VERWACHT
Enkele weken voor het einde van de opgraving, begin juni, mag vastgesteld worden dat het grafveld veel groter is dan werd verwacht. Het meet ongeveer

45 x 30 meter. Er zijn er worden maar liefst 142 graven opgegraven, waarvan 14 crematiegraven en 128 zogenaamde in houtkisten, waarbij de overledenen in een houten kist of grafkamer werden bijgezet met vele fraaie bijgaven. Een grafveld van deze omvang dat bovendien compleet kan worden opgegraven is wel heel bijzonder voor Nederland!

Ter plaatse zijn de overledenen begraven van drie tot vijf generaties boerenfamilies die hier zo'n 1500 tot 1400 jaar geleden woonden en het land bewerkten. Een van die boerderijen is op ca 120 m afstand van het grafveld teruggevonden. De graven en nederzettingssporen vormen de in de bodem achtergebleven resten van de eerste boerenfamilies die hier rond 550 na Chr. moeten zijn neergestoken. Zij waren de vroegste ontginners van het bosrijke gebied sinds het vertrek van de Romeinen in de derde eeuw. De eerste generatie 'nieuwe ontginners' kwam vermoedelijk uit de Rijn-Maas-Moerdstreek.

PERSOONLIJKE BIJGAVEN

Binnen het grafveld zijn veel zogeheten kamergraven aanwezig, waarin de grafkist in een met planken beschoorde grotere 'ondergrondse kamer' werd geplaatst. De andere graven zijn vooral kistbegravingen, geplaatst in een uitgegraven grafkuil. De overledenen kregen vaak bijzondere persoonlijke objecten en voedsel mee. Mannen, bijvoorbeeld, een brugsabelnastriemen met een zwaard, een lans en een schild. Vrouwen en kinderen werden regelmatig begraven met fraaie kralensnoeren, mantelspekliden en (soms gouden) hangers (zie afbeelding verderop). Veel graven bevatten ook mooi versierde potten en bakers waarin voedsel of drank moet hebben gezeten. In enkele gevallen kreeg de overledene zelfs een gouden of zilveren muntje mee in de mond om de overman te behelzen voor de overtocht over de rivier naar het rijk der voorvaders; een bekend verhaal uit de Griekse mythologie.

Overzicht van het opgegraven gebied (stand 18 mei 2022). Behalve het grafveld is een lange opgegraven greppel te zien die vermoedelijk uit de zelfde tijd stamt. Helemaal aan de zuidoostkant liggen de paalsporen van een boerderij, vermoedelijk uit de Merovingische tijd. Verspreid over het opgegraven areaal (ca 2,6 hectare) liggen sporen van bewoning uit onder meer de Late prehistorie (bronstijd en ijzertijd).

Op basis van de bijgaven kan voor een aantal graven al tijdens de opgraving worden bepaald of in de kist een man (15 x) of (jonge) vrouw (21 x) lag. Voor de meeste graven (84 x) is dat nu op basis van de vondsten nog niet mogelijk, dat volgt later bij de reiniging van de vondsten en de uitwerking van de gegevens. Een deel van de graven moet zelfs nog worden opgegraven. Kleine graven zijn ongetwijfeld kindergraven (22 x). In deze graven worden vaak 1 tot 2 kraakjes teruggevonden. Van de skeletten zelf is nog maar weinig bewaard gebleven. Dit komt doordat op de zure zandgronden het bot volledig oplost. Soms wordt de plek van de schedel of de benen en armen nog herkend

Een kamergraf met houten kist, waarvan de sporen van de planken nog te zien zijn.

op basis van een lichtbruin bandje zand. Heet soms zelfs, zijn enkele tandkapsels bewaard gebleven. Omdat de botresten in een crematiegraf (14 x) zijn verbrand (gecalcineerd), zijn deze wel bewaard gebleven, zij het als kleine fragmenten. Specialisten kunnen op basis van deze kleine stukjes bot vaak nog vaststellen of het de resten van een man, vrouw of kind zijn geweest.

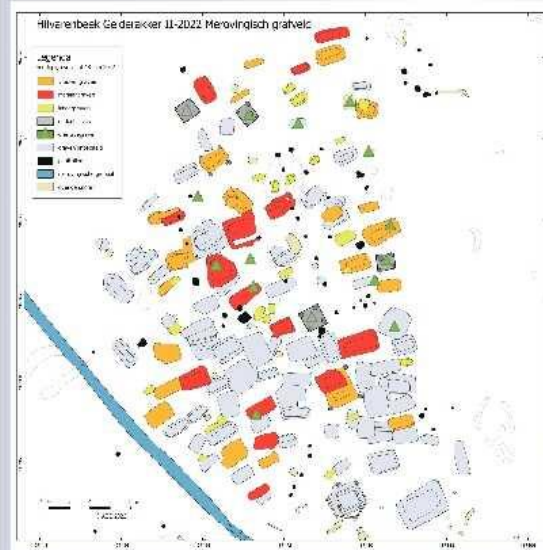
MEER INFORMATIE EN FILMBEELDEN

Rondom het grafveld staat een hek en er is 24 uur camerabewaking aanwezig. Op de bewakingscamera is ook een webcam geïnstalleerd, waardoor het voor iedereen mogelijk is om online de werkzaamheden te volgen.

Op onderstaande websites publiceren wij regelmatig berichten over de opgraving. Tot aan het einde van de opgraving, rond 10

juni, bent u iedere woensdagmiddag om 14.00 uur harte welkom voor een rondleiding.

Website gemeente Hilverenbeek: www.hilverenbeek.nl/nieuws
YouTube | Gemeente Hilverenbeek
Website ADC ArcheoProjecten: <https://www.archeologie.nl/nieuws/2022/5/23/hilverenbeek-presenteert-archeologische-vondsten>

Overzicht van het Merovingisch grafveld (stand 18 mei 2022).

ge Middeleeuwen in Hilvarenbeek

Een greep uit de voorwerpen die de afgelopen weken zijn gevonden in de graven: enkele fibulae (man te linkeren) van zilver en brons, ingelegd met glas of almandijn; kralen van glas en keramiek; een puntgave glazen buidelbeker; enkele fraai versierde potten van aardewerk; twee identieke gouden hangertjes (diameter ca 1,5 cm) afkomstig uit een vrouwengraf en drie gouden muntjes die gevonden werden in drie graven ter hoogte van de schedel.

Een aardewerken pot met banden met ingekaste golflijnen uit een van de graven (ca 15 cm hoog).

Reconstructie van een 'Frankische' krijger uit Wychen met zijn uitrusting en het kamergraf waarin de getoonde voorwerpen zijn teruggevonden. (Illustratie: Mikko Kiek - © BCL en Hazenberg Archeologie)

Reconstructie van een 'Frankische' vrouw met haar persoonlijke eigendommen, teruggevonden in haar kistgraf in Wychen. (Illustratie: Mikko Kiek - © BCL en Hazenberg Archeologie)

